

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Francišanska ulica 6/l. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 4586

Poglavje o morali

Zal da moramo to poglavje vedno znova načenjati, ni pa naša krivda, da je to potrebno. Mislimo, da bi se izognili svoji dolžnosti, če bi to zanemarili in smatrali to stran učiteljskega stanu za nevažno in malo pomembno. Koncem koncev stoji in pade sleherno občestvo vendarle z moralo svojega članstva, zato ne sme stati nobena organizacija brezbržno ob strani obsojanja vrednih pojavov.

V zadnjem času smo morali zopet zabeležiti nekaj primerov izstopa iz naše organizacije. Ti izstopi so se deloma izvršili brez vsake motivacije, deloma pa z motivacijami, ki kažejo vso stanovsko nezavednost, uskožstvo in argumentacijsko ničevost v najbolj žarki luči. V navedenih razlogih prednjačijo predvsem oni, ki očitajo naši organizaciji politično pristranost. Razlog napišejo, ne podkrepijo ga z nikakim dejstvom, v konkretnosti se sploh ne spuščajo ter odidejo s takim navideznim opravičilom iz vrst tovarišev. Videz upravičenosti je ustvarjen, v resnici je pa to samo pretveza, ki naj služi olajšanju lastne vesti, v kolikor se pri takih »tovariših« o njej še more govoriti.

Kdo pa naj veruje v lojalnost učitelja, ki ga je organizacija še pred nedavnim časom vzela v energično zaščito, ko ga je nasprotni politični režim po krivici preganjal. Neštetokrat se je lahko sam osebno prepričal, kako je vodstvo njegove organizacije nenehoma zasledovalo njegovo zadevo, interveniralo ponovno ustno in pisмено pri vseh instancah, ki so prišle v poštev, ter mu končno tudi izposlovalo ugodno rešitev za njegovo popolno rehabilitacijo. Ni hče ga ni nikoli vprašal po njegovem političnem prepričanju, organizacija ga je štela samo kot svojega člana ter je v svojo največjo zadovoljnost tudi uspeła.

Po takem eklatantnem dokazu politične nepristranosti in zgolj stanovske usmerjenosti organizacijskega vodstva ti pride isti »tovariš« z očitkom politične pristranosti organizacije in izstopi iz nje. Zakaj? Ker je sam dosegel gotove ugodnosti v svojem službenem položaju izrečno radi svojih političnih hotenj ter se je hotel izkazati hvaležnega svojim protektorjem vprav z nelojalnimi in krivičnimi očitki proti svoji resnično nepolitični stanovski organizaciji.

Nihče v organizaciji ne zahteva hvaležnosti za podeljeno zaščito organiziranemu tovarišu, saj je storjeno to iz dolžnosti do članstva, vsakdo pa mora ogorčeno odklanjati moralo takega učitelja, ki radi svojih političnih eksploatacij očita organizaciji politično pristranost ter skuša z lažnimi motivacijami odložiti svoje grehe na ramena svojih tovarišev.

In taki primeri se v naši organizaciji množijo. Ravno učitelji z najbolj razvitim političnim stremuštvo in serpentinstim značajem, ki se skušajo rešiti kakor jegulje suhi celo iz vode, lučajo svojim tovarišem v obraz očitke o politični pristranosti.

Kako je mogoče molčati na taka dejanja, če se nočemo vsi skupaj pogrezniti v moralno močvarno, v kateri se taki »tovariši« sami počutijo najbolje!

V imenu poštenja in javne moralne snage moramo ugovarjati proti sličnim poizkusom, zavleči vso našo organizacijo v nečiste vode, v katerih brodirajo taki navidezni moralisti.

Ničesar nimamo proti temu, da zapuščajo slični značaji naše vrste; nasprotno, še hvaležni smo jim, da pospešujejo s svojim umikom moralno čiščenje naših vrst, v katere niso po svojih kvalitetah spadali nikoli. Nikdar pa ne bomo dopustili hinavske geste, da jih je prisililo k temu koraku njihovo moralno ogorčenje, ko vsi predobro vemo, da zasledujejo pri tem le svoje egoistične namene, ki jih morajo licemerno zakriti s plaščem »užaljene morale«.

Poglavje o morali v učiteljskih vrstah postaja vse bolj pereče, zato je skrajni čas, da orehnamo s pasivnim prisostvovanjem dajati potuho za tuje grehe, ki končno padajo na nas vse. Ljudstvo je strogo in zato tudi večkrat krivičen sodnik. Neštetokrat sodi moralo vsega stanu po »morali« posameznikov. Zato moramo stopiti v energično obrambo svoje stanovske morale. Ne gre le za koristi in pravice stanu, ampak predvsem za svete dobrine dobre vzgoje, ki smo jo dolžni slovenskemu ljudstvu. Neznačajnosti posameznih učiteljev padajo kot hromečke cokle v vse naše poslanstvo. Vzgojna misija stanu ne prenese posameznih Tartuffov brez velike škode za vzgojni uspeh našega dela.

Poglavje o morali v naših vrstah mora postati redno poglavje vseh naših zborovanj in enunciacij.

Kdor molči k tujim grehom, postane so-kriv marazma, v katerega pogrezajo svet hinvski posamezniki.

Ob novih nastavitvah

Učiteljem novincem

Meseca septembra je bilo nastavljenih 200 novih učiteljev in učiteljic. Radostno je odjeknila ta vest v vseh učiteljskih vrstah, predvsem pa je povzročila neizmerno veselje med onimi mladimi tovariši in tovarišicami, ki so bili rešeni večletnega čakanja in dolge, življenjske energije ubijajoče brezposelnosti.

Dve sto novih učnih oseb je nastopilo novo življenjsko pot učiteljskega poklica, polno veselih pa tudi žalostnih doživetij, polno idealnega dela in tudi razočaranj, posuto z neprestanimi prizadevanji in upi ter rednimi uspehi, pot neprestanega ustvarjanja in truda polnega dela, ki pa vodi idealnim smotrom nasproti.

Dve sto oddelkov, doslej združenih z več razredi je zopet otvorjenih. Prcaatrpne šolske sobe s preobremenjenimi oddelki bodo vsaj v 200 primerih deležne razbremenitve, in večje število učencev bo zopet deležnih rednega pouka. Tudi mnogi oddelki, ki so bili zaradi pomanjkanja učnih moči zaprti, bodo zopet sprejemali vzgoje in uka željno mladino. Razbremenjeni pa bodo tudi mnogi učitelji (učiteljice), ki so morali poučevati kar v dveh ali tudi več oddelkih. — Toda potrebam slovenskega šolstva še ni povsem ugodeno. Ostalo je še prostora za novince, še je prenatrpanih šolskih sob, še preobremenjenih učnih moči.

Število brezposelnih učiteljskih abiturientov in abiturientinj v Sloveniji se je znižalo za 200, toda ostalo jih je še mnogo, predvsem je ostalo še precejšnje število takih, ki čakajo že več let na nastavitve in so njihove socialne razmere tudi zelo nepovoljne, v posameznih primerih celo obupne. Ti so obsojeni še na nadaljnje čakanje v času, ko napredek našega šolstva nujno terja novih učnih moči. — Osemletno šolsko obveznost moramo brez-

pogojno obdržati in v mnogem izpopolniti. Predvsem pa je dolžnost vseh odločujočih činiteljev, da skrbijo za redno pouk, ki se mora vršiti v popolnem obsegu v vseh obstoječih oddelkih. Mnoge naše šole imajo nedostatke v tem pogledu in odpraviti jih je treba povsod, predvsem pa v obmejnih krajih. Za pravilno rešitev te zahteve pa bi bilo potrebnih še večkrat po 200 novih učiteljev in učiteljic — in brezposelnih učiteljskih abiturientov ne bi bilo več!

Število učiteljstva v Sloveniji, ki se je med letom zaradi upokojitev in tudi mnogih primerov smrti precej znižalo, se je dvignilo za 200. To pomenja dve sto mladih idealnih učiteljev in učiteljic, ki se bodo brez dvoma vsi oprijeli z mladostnim članom dela za dvig našega šolstva in naše prosvete. Toda za tako delo je nujno potrebno, da se z vso ljubeznijo oprimejo spoznavanja našega podežlja, proučujejo gospodarske in socialne razmere našega kmetskega ljudstva, da spoznajo vaško življenje do potankosti. Le po taki predpripravi bodo njihova prizadevanja rodila vsaj delne uspehe.

Vseh dve sto novih učiteljev in učiteljic, ki so letos nastopili svoja prva službena mesta, bo kaj kmalu spoznalo težkoče in ovire, ki jih mora premagovati vsak učitelj, kaj kmalu bodo spoznali tudi bridkosti in težave učiteljskega stanu; težave in ponižanja brezposelne dobe so že temeljito občutili, in prav v teh spoznanjih ne smejo naši mladi tovariši in tovarišice ostati osamljeni. Nujno so jim potrebni nasveti, potrebna so jim navodila, predvsem pa jim je potrebna zavest, da imajo krepko oporo in zaslombo med mnogimi tisoči združenega jugoslovanskega učiteljstva, ki v svoji stanovski organizaciji deluje za dosego vseh moralnih in tudi gmotnih pravic učiteljskega stanu.

Mi in CSR

V boleznih trenutkih, ko je naš severni bratski narod klical na pomoč vse zavezniške sile od blizu in daleč, je tudi naš jugoslovanski učitelj grizlo v duši. Radi bi izgovorili najvernejše besede, da bi vsaj sočustvovali z brati, ki so ostali tako strašno sami...

Zlasti vsi oni, ki smo in bomo ostali v tesnih stikih s pedagoško Prago, mi vsi, ki smo bili deležni brezprimerne bratskega gostoljubja v demokratični CSR, globoko čutimo ono razočaranje, ki so ga tam doživeli in ki bo ležalo skozi stoletja kakor mora v spominu zgodovine...

Toda naši bratje ne bodo obupali! Oni ne nehajo verovati v bodočnost zaradi krute sedanjosti. Država je sicer po zaslugi vsega-mogočnih državnikov postala manjša, vendar bo kot taka neomajna trdnjava občanov, ki so si od ure do ure bližji in zaupnejši. Medsebojna ljubezen in vera v pravičnost bodočih dni — to so upi in nade za nova, srečnejša pota.

Praški pisatelj Josip Hora je te dni v »Lidovih novinah« naslovil poziv na vse stare in nove prijatelje češke zemlje. Kakor odrešitev se glase klene besede, porojene iz umetniške duše:

»Nikdo med nami ni zakrivil, kar se je zgodilo. To bodi naš ponos za bodočnost. Četudi bi se nam roke tresle gnjeva, ne bo omahnila naša vera v bodočnost. Tudi iz bolesti in groze naj raste vera v nas same in v našo bodočnost. Sto tisoč otrok nam raste in pogled nanje nas naj utrjuje v veri v novo pomlad. Z novim odtokom v glas bomo prepevali svojo narodno himno. Modrejši, izkušenejši in odpornejši morajo postati nego smo mi. Bodimo most, trden most, preko katerega gre mlada generacija v življenje!

Misliti moramo, kako preosnovati našo zmanjšano, toda po svojih sreih neoslabljeno domovino! Izgubili smo listje utvare, ne pa debla vere. Verujte, da nam ni bilo mogoče vzeti ničesar onega, kar oplemejuje narod. Iz našega mira, iz veličine našega trpljenja bo vzcvetela nova pomlad.

Premišljajmo, delajmo, podajmo si krepko roko! S stisnjenimi zobmi, toda s samozatajevanjem, ki misli preko krivice sedanjosti v bodočnost, bomo gradili prihodnost narodu svojih otrok, mi in samo mi.

Prijatelj, učitelj iz Prage, mi je v onih usodnih dneh pisal: »Ne želel bi, da bi se enkrat tudi Vam kaj takega zgodilo!«

Resne besede kot opomin za bodočnost! Kaj naj storimo v teh dneh?

Tako iskreno kot nekdanj — prav tako in še mnogo bolj nas naj družijo ona povezanost sedaj preko raztrganih mej!

VSEBINA:

Poglavje o morali.

Ob novih nastavitvah.

Mi in CSR.

Masarykovi pogledi na šolo.

Nujnost rodi organizacije.

Prehrana otrok.

UČITELJSKI POKRET: Naše delo v tekočem letu.

LISTEK: Moralometer.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

V ta krog, velik po številu, močan po kakovosti svojega članstva, vstopite prav vsi mladi tovariši in mlade tovarišice. Tu se boste povsem sistematično uvajali v svoj novi poklic, našli boste oporo za novo delo, navodila in tudi pomoč za izvrševanje vseh dolžnosti, ki ste jih sprejeli z vstopom v novi poklic. Na učiteljskih zborovanjih boste najprej in tudi najbolj spoznali način dela za dvig našega šolstva in narodne prosvete, spoznali pa boste tudi vsa prizadevanja za dvig učiteljskega stanu. Zavedati se morate, da se učiteljska organizacija prizadeva zbrati močan in enoten učiteljski kader, ki bo sposoben reševati težka vprašanja sedanjega časa. Tudi vas vabimo v svoje vrste, da nam pomorete v naših stremeljenjih. Od pripravilenosti sodelovati in sposobnosti za delo je v prvi vrsti odvisen uspeh vseh naših prizadevanj.

Zato kličemo novim učiteljem in učiteljicam, mladim tovarišem in tovarišicam:

Vsi v učiteljsko organizacijo!

uč. V uvodu Šedivy opisuje »Zakaj se naj učimo češčine?«

Z ozirom na dejstvo, da smo v slov. pedagogiki načeli s Prihodovo knjigo češkoslovaška moderna prizadevanja na polju šolstva in vzgojstva, bo učenje jezika nujno potrebno. Nemška pedagogika nam ne more ničesar več nuditi. Če hočemo biti vsaj nekoliko svetovno razgledani, bomo — kljub vsej nesreči — še vedno tesno povezani z bratsko CSR.

¹ Knjiga se naroča pri avtorju J. Š., prof. na klasični gimnaziji v Mariboru. Stane 28 dinarjev, pri skupnem naročilu 24 dinarjev, ki so plačljivi v treh mesečnih obrokih.

Masarykovi pogledi na šolo

Češkoslovaški narod je že v času pred svetovno vojno pokazal neprimerno večjo narodno zavest, politično zrelost in duhovno samostojnost kakor drugi slovanski rodovi. Brez dvoma gre višja stopnja izobraženosti na račun uokvirjenega življenja v bližini nemških kulturnih središč, svojo moč pa je črpala iz lastne narodne zgodovine, ki se je z vzori — sv. Vaclavom, Janom Husom, Tyršem in z drugimi prebijala k neodvisnosti od nemštva.

Vseeno pa zatrjuje T. G. Masaryk v svojih spominih, da so obstojale do l. 1882. tudi v Pragi kaj majhne kulturne razmere. Ne, da ne bi bilo dovolj rodoljubarstva in navdušenega slovanstva, ne, tega je bilo dovolj — bilo je manj smotrnega dela v politiki, kakor tudi v vseh drugih panogah narodovega izšolanja. Tako je na pr. temeljito narodno navdušenje za Husa, a Husa prav za prav nihče ni poznal. Tako na primer se je trkalo na rodoljubarska prsa, istočasno pa se je nemčurilo in poviševala nemška kultura. Težilo se je za dvigom narodne kulture, niso se pa povzpeli do spoznanja, da je treba predvsem sebe prekvasiti v resnično narodnega in npravnega človeka.

Ako je postal češkoslovaški narod politično zrelejši, je v mnogem Masarykova zasluga. Masaryk je težil za istinitostjo, zato niso bila njegova dejanja nikdar in nasprotju z besedami. Radi pravilnosti nazorov je moral vsako stvar dognati do čistega, to mu je dalo mnogo dela, a tudi znanja; napotilo je pa tudi nasprotnika k iskanju, kar vse je dvignilo nivo kulturnih spopadov, ki so za prihoda Masaryka v Prago izbruhnili.

O sebi pravi, da je bil slab učitelj. Nikdar ni bil dovolj prepričan o pravilnosti naukov, zato je nerad poučeval; v vzgoji je čutil preveliko odgovornost za nprav učencev, zato je najrajši iskal za sebe — najprilneješe, naj-lpše, najnpravnejše.

Npravna načela so ga vodila povsod: v književnosti, v narodnostnih vprašanjih, v politiki. Za njega je bila resničnost tajnost sveta in življenja — verska in npravna svetost. V vseh vprašanjih je iskal npravni cilj, ki je upravičen v božjih in naravnih zakonih, pa

tudi sredstva je podrejal etični presoji. Njegova načela: Narodnost in državnost se gradita na npravnosti. Naš ponos in naša vzgoja ne smeta temeljiti na laži. Laž se ne izplača ne v politiki, ne v javnem življenju — so mu bila kažipot pri vsem delovanju.

Mogli bi soditi, da ta načela ob udarcih dinamičnih ideoloških gesel odpovedo. Začasno, verjetno. A Masaryk, ki je meril življenje narodov z daljšimi merili, je videl v teh lažnih geslih že kal bolj ali manj oddaljene politične smrti tistega naroda.

Njegova vera v npravno izživljanje politike in narodnega življenja ni bila samo pasivna, topa vdanost v nastopajoče dogodke: To je problem malega naroda: delati moramo več ko drugi in biti moramo spretni; toda ako bi se nas kdo lotil z nasiljem, se mu ne dajmo... Ne dajmo se, to je vse.

V vojnih letih 1914.—1918. je to z deli izpričal.

Dejal bi, da so Masarykovi spomini — Čapkova knjiga »Pogovori s T. G. Masarykom«, zgolj misli o vzgoji naroda. Ko pripoveduje o mladosti, je ves v šoli in v cerkvi, ko govori o šolanju v Brnu in na Dunaju, zavestno išče vpliv nacionalnih in socialnih idej, literature, časopisja in gledališč na nprav mladine, ta leta so dala tudi štiri strani obsega-joče poglavje »O šolah; nato krene v višje šole in zopet razmišlja o vzgoji naroda. Kot mlad mož se spusti v kulturne in politične borbe, ki jih vse presoja z moralnega vidika, vojna leta so ga našla že starega moža, ko je moral kulturno delo zamenjati z revolucionarnim in je bilo pričakovati, da bo vsa njegova npravna nazorska zgradba doživela polom pred avstrijskim nasiljem. A zmagala so etična načela in Masaryk je mogel ob vrnitvi v domovino samo ugotoviti pravilnost svojih lastnih nazorov o življenju poedinca in naroda.

Zanj ni bil uspeh niti predsedniško dostojanstvo, njegovo najgloblje zadoščenje mu je bila vera, da je bil vse življenje borec za pravico in etične ideale, ki so se izkazali za pravilne in — zmagovite.